

2. Атамась О. А. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження технологій оздоровчого фітнесу: дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / О. А. Атамась. – К., 2015. – 20 с.
3. Іванова Л. І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Л. І. Іванова. – К., 2007. – 22 с.
4. Карпюк Р.П. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика проф. освіти» // Карпюк Роман Петрович. – К, 2010. – 42 с.
5. Пеньковець Д. В. Компоненти професійної компетенції у майбутніх учителів фізичної культури. Д. В. Пеньковець // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Вип. 125 / Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка; голов. ред. О. М. Носко. — Чернігів: ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка, 2016. — 418 с.
6. Степанченко Н. І. Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика проф. освіти» / Н. І. Степанченко. – Вінниця, 2017. – 43 с.
7. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): [монографія] / Л.П. Сущенко; Запорізький державний університет.–Запоріжжя: Вид-во ЗДУ, 2003.–442 с.
8. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах. автореф. дис. докт. пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / О. В. Тимошенко. – К., 2009. – 35 с.
9. Allegrante J. P. In search of a new ethic for health promotion / J. P Allegrante // Health Education and Behavior. – 2006. – Vol. 33. – No. 3. – P. 305.
10. Cavill N. Physical activity and health in Europe: evidence for action / eds. N. Cavill, S. Kahlmeier, F. Racioppi. – Copenhagen : WHO Regional Office for Europe, 2006. – 40 p.
11. Parsons C. The Health Promoting Schools in Europe: Conceptualizing and Evaluating the change / Parsons C., Stears D., Thomas C. // J. Health Edu. – 1995. – Vol. 55. – P. 311-321.
12. Talbot M. The case for Physical Education / M. Talbot // World summit on Physical Education. – Berlin, 2001. – P. 39.

Конох А.П.

Запорізький національний університет

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті розглядається проблема формування професійного мислення вчителя фізичної культури, обумовленого інноваційними змінами що відбуваються в суспільстві та освіті. Проаналізовано сутність і взаємозв'язок базових понять дослідження; розглянуто специфіку й особливості професійного мислення вчителя фізичної культури; виокремлено та охарактеризовано критеріальні характеристики досліджуваного феномену. Характеризуються недоліки у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури. Визначено необхідність пошуку нових підходів до становлення у студентів професійного мислення, розробки питань сутності, особливостей, структури, функцій професійного мислення учителя фізичної культури, а також цілісної картини його формування.

Ключові слова: фізична культура, педагогічне мислення, професійна підготовка, майбутні вчителі фізичної культури.

Конох А.П. Формирование профессионального мышления будущих учителей физической культуры. В статье рассматривается проблема развития профессионального мышления учителя физической культуры, обусловленного инновационными изменениями происходящими в обществе и образовании. На основе изучения философской, педагогической, психологической и специальной литературы проанализированы основные базовые понятия. Раскрыты современные направления исследования понятия "профессиональное мышление. Характеризуются недостатки в профессиональной подготовке будущих учителей физической культуры. Определена необходимость поиска новых подходов к становлению у студентов профессионального мышления, разработки вопросов сущности, особенностей, структуры, функций профессионального мышления учителя физической культуры.

Ключевые слова: физическая культура, профессиональное мышление, профессиональная подготовка, будущее учителя физической культуры.

Konokh A.P. Formation of professional thinking of future teachers of physical culture. In the article the problem of formation of professional thinking of the teacher of physical culture, caused by innovative changes occurring in society and education, is considered. On the basis of the study of the philosophical, pedagogical, psychological and special literature, the essence and interrelation of the basic concepts of research are analyzed: "professional thinking", "professional thinking of the teacher of physical culture"; the specifics and peculiarities of the professional thinking of the teacher of physical culture are examined; the criterial characteristics of the investigated phenomenon are singled out and characterized. Characterized by shortcomings in the professional training of future teachers of physical culture. The necessity of searching for new approaches to the formation of professional thinking among students, the development of questions of the essence, features, structure, functions of the

professional thinking of the teacher of physical culture, as well as an integral picture of its formation, is determined. The essence and features of functioning of professional thinking of the teacher of physical training in structure of his pedagogical activity are considered and characterized.

The sphere of professional activity of the teacher of physical culture is defined as a complex, functionally balanced process aimed at achieving the necessary results in accordance with the goals set, by using the forms, methods, tools characteristic for this type of work. The study theoretically substantiated, developed and schematically presented the technology of forming professional thinking of future physical education teachers, which includes target, content, operational and performance components.

Key words: *physical culture, professional thinking, vocational training, future physical education teachers.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. З позиції соціального замовлення суспільства, провідним завданням вищого навчального закладу в аспекті професійної підготовки майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту виступає поєднання формування особистої індивідуальності педагога та його відповідальної суспільно активної професійної діяльності, творчої особистості та високого професійного рівня підготовки. Оскільки в сучасних умовах урбанізації, комп'ютеризації, загострення демографічних проблем, погіршення екологічного стану в Україні важливого значення набуває повноцінний фізичний розвиток підростаючого покоління, реалізація здоров'язберігаючої функції організму людини, одним із важливих напрямів є підготовка фахівців у галузі фізичної культури і спорту. Вчитель фізичної культури має досконало володіти професійним мисленням, фундаментальними і спеціальними знаннями й уміннями, практичними навичками, активно здійснювати пропаганду здорового способу життя. Успіше формування професійного мислення допоможе майбутнім учителям фізичної культури органічно розпочати практичне застосування знань, умінь і навичок у процесі їх самостійної професійної діяльності.

Актуальність дослідження. Основні напрями та вимоги до сучасної організації професійної підготовки майбутніх фахівців з вищою освітою, зокрема з фізичної культури і спорту, базуються на положеннях Конституції України, Законах України "Про вищу освіту", "Про фізичну культуру і спорт", Державної національної програми "Освіта" ("Україна XXI століття"), Національної доктрини розвитку освіти України, Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту, Цільової комплексної програми "Фізичне виховання – здоров'я нації". Сучасна педагогічна наука і практика розглядає цілі, засоби, зміст і форми професійної педагогічної діяльності в контексті суспільних потреб щодо модернізації навчального процесу як системи неповторних, унікальних за своєю природою педагогічних явищ, які безперервно змінюються і зумовлюють потребу в забезпеченні гнучкого, винахідливого, продуктивного, концептуально багатого, нестандартного професійного мислення вчителя фізичної культури. Сучасні вимоги до такої професійної підготовки концентруються сьогодні навколо професійного мислення майбутнього фахівця, найважливішою ознакою якого є його творчий характер. Серед якостей, особливостей, властивостей, рис, без яких не можна уявити сучасного вчителя фізичної культури, важливими є здатність до системного аналізу, гнучкість педагогічного мислення, імпровізація, вміння вирішувати нестандартні ситуації, тощо.

Разом із тим, актуальність проблеми формування професійного мислення майбутнього вчителя фізичної культури, її наукове і практичне значення підтверджується низкою суперечностей між: сучасними вимогами суспільства до професійної підготовки вчителя фізичної культури і наявним рівнем її забезпечення; необхідністю формування професійного мислення вчителя фізичної культури і недостатньою увагою до використання ефективних методів його фахової підготовки; вимогами нормативно-правових документів до якості педагогічної діяльності вчителя фізичної культури та реальним станом його готовності до її здійснення.

Отже, актуальність і доцільність дослідження, які представлені вимогами до підготовки вчителів фізичної культури з високим рівнем професійного мислення, необхідність вирішення суперечностей потребує наукового осмислення та розв'язання цієї важливої проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури завжди приділялась належна увага, зокрема таким її аспектам, як: неперервна професійна освіта (С.У. Гончаренко, Н.Г. Ничкало) та професійна підготовка фахівців у вищій школі (А.М. Алексюк, В.І. Бондар, М.Б. Євтух, А. Казаков, М.О. Носко, С.О. Сисоєва). Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх фахівців досліджувались вітчизняними вченими (Р.С. Гуревич, О.А. Дубасенюк, А.О. Лігоцький, Л.О. Хомич), питання підготовки майбутніх фахівців у контексті психолого-педагогічної освіти (Г.О. Балл, І.Д. Бех, В.В. Давидов, Л.В. Кондрашова, О.М. Пехота), підготовка фахівців з фізичної культури і спорту (В.М. Арзютов, Е.С. Вільчковський, Н.Ф. Денисенко, О.Ц. Демінський, Л.П. Сущенко, В.М. Платонов, Б.М. Шиян).

На сучасному етапі проблему мислення в міждисциплінарному просторі досліджено науковцями широко і різнобічно: логіка мислення, що містить операції аналізу, узагальнень, порівнянь і класифікації (С. Л. Рубінштейн); мислення як рефлексія, споглядання і вирішення задач (В. В. Давидов, П. Я. Гальперін, А. Н. Леонтьєв). Мислення як раціональний рівень відображення дійсності у фізичній культурі та спорті розглянуто в наукових роботах В.Н. Запорожанова, В.С. Келлера, Б.Ф. Курдюков, Л.П. Матвєєва, О.М. Печко, В.Н. Платонова.

Формулювання мети дослідження. Визначені аспекти окреслюють мету статті, яка полягає в аналізі теоретичних підходів до проблеми формування мислення в процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Виклад основного матеріалу. Для понять «педагогічне мислення» та «професійне мислення» загальним, родовим є поняття «мислення». Будь-який вид професійного мислення є окремим випадком мислення взагалі, тому дослідження проблеми професійного мислення доцільно починати з аналізу загальнонаукових та загальнопсихологічних проблем мислення.

У психологічних словниках мислення визначається як "один з вищих проявів психічного, процес пізнавальної діяльності та відображення дійсності, вирішення завдань; діяльність особистості, складова частина і особливий об'єкт її

самосвідомості", "аналіз, синтез, узагальнення умов і вимог розв'язуваної задачі і способів її рішення", будь-яка прихована когнітивна або уявна маніпуляція ідеями, образами, символами, словами, судженнями, "вища форма творчої активності людини".

Основи загальнопсихологічної теорії мислення розроблені С.Л. Рубінштейном [6, с. 56]. Специфіку людського мислення науковець бачив в тому, що воно є взаємодією мислячої людини не тільки з безпосередньо, чуттєво сприйнятою дійсністю, але і з об'єктивізацією в слові, суспільно виробленою системою знань, спілкуванням людини з людством. Фундаментальним положенням в теорії, розробленої С.Л. Рубінштейном і його послідовниками, є твердження про те, що основним способом існування психічного є існування його в якості процесу або діяльності.

В контексті професійного педагогічного мислення, заслуговує на увагу позиція постпозитивізму (К. Поппер, У. Куайн, П. Фейєрабанд). У цьому зв'язку достатньо перспективними є ідеї становлення позитивного педагогічного мислення, спрямованого на руйнування власних професійних стереотипів. Слід зазначити, що підходи до визначення поняття «професійне мислення» різні.

У дослідженнях Ю.М. Кулюткіна вчений зазначає, що категоріальні структури мислення дозволяють організувати й осмислювати інформацію, що надходить. Практичне мислення формує, на думку автора, своєрідні «категоріальні рамки», які виступають своєрідним знаряддям регуляції внутрішньої і зовнішньої діяльності педагога [3, с. 78].

Більшість дослідників пов'язують педагогічне мислення з особливостями педагогічної діяльності і вважають, що специфіка професійного мислення педагога визначається, з одного боку, особливостями розумової діяльності педагога, професійною спрямованістю пізнавальних процесів, а з іншого – конструктивно-перетворювальними особливостями, осмисленням кожної навчально-виховної ситуації, оперативним вибором і реалізацією оптимального варіанту її вирішення.

Вчений Б.Т. Лихачов, розглядаючи категорію "педагогічне мислення", відзначає її евристичну сутність, підкреслюючи, що відносини між дорослими і дітьми, з одного боку, є закономірними, логічними, а з іншого – мінливими і непередбачуваними. Саме тому педагогу поряд з формально-логічним мисленням необхідно активно задіяти інтуїтивне, парадоксальне, "абсурдне" мислення [4, с. 45]. Дослідник виділяє критерії науково-педагогічного мислення в наступних здібностях: аналізувати виховні явища і факти в їх цілісності і взаємозв'язку; простежувати зростання впливу педагогічних впливів; співвідносити педагогічні дії з цілями і результатами навчання і виховання; використовувати в педагогічній практиці всі типи і способи мислення; розрізняти педагогічну істину й оману; шукати нові підходи, узагальнення, дії; відмовлятися від сформованих шаблонів і стереотипів, шукати і знаходити нові оцінки; проявляти розумову гнучкість і ініціативність.

Інший напрям у вивченні педагогічного мислення пов'язаний з формуванням методологічної культури педагога, з його науково-дослідницькою діяльністю, представником якого є В.В. Краєвський. Вчений зазначає: "Розвинуте педагогічне мислення вчителя характеризується здатністю до прогнозування, умінням поєднувати теоретичний аналіз і практичне мислення, іншими словами, вимагає підходу, який називають конструктивно-діяльними, на відміну від рецептивно-відображувального, що зводиться до установки на просте заучування і запам'ятовування навчального тексту" [2, с. 34]. Автор підкреслює, що формування цієї позиції пов'язано з розвитком методологічної культури, до змісту якої входять: методологічна рефлексія, здатність до наукового обґрунтування, критичного осмислення, творчого застосування певних концепцій, форм, методів пізнання, управління, конструювання власної дослідницької діяльності.

Розроблений Г.Г. Гранатовим рефлексивно-додатковий підхід до вивчення категорії "педагогічне мислення", на наш погляд, об'єднує і поглиблює вищевказані напрями досліджень і є ключовою методологічною підставою нашого дослідження [1, с. 78]. На заняттях з дисциплін психолого-педагогічного циклу за допомогою рекомендованих вправ майбутні вчителі фізичної культури залучаються до більш усвідомленого розуміння категорії "педагогічне мислення", сутності та ролі методу додатковості через самопізнання з підключенням до цього процесу інтуїтивних сторін мислення, розвитком інтересу до самостійного пошуку відповідей.

На наш погляд, заслуговує на увагу дослідження А.Н. Печко в якому поняття "професійне мислення вчителя" тлумачиться як професійна здатність системно аналізувати, узагальнювати, оцінювати, творчо й ефективно здійснювати навчально-виховний процес [5, с. 7].

Все це зумовлює необхідність пошуку нових підходів до становлення у студентів професійного мислення, розробки питань сутності, особливостей, структури, функцій професійного мислення вчителя фізичної культури, а також цілісної картини його формування.

Таким чином, зважаючи на вище викладене, можна зробити певні **висновки** про те, що сучасний етап модернізації вищої фізкультурної освіти спрямований на вирішення низки проблем, пов'язаних із необхідністю підготовки учителів фізичної культури нової генерації, які здатні професійно мислити. Зазначимо, що поняття "професійне мислення" не має чіткого і однозначно визнаного в науці визначення. Професійне мислення розглядається як характеристика якості, рівня досконалості мислення, особливості мислення фахівця, які зумовлені характером професійної діяльності щодо об'єкта праці; як процес вирішення професійних завдань в будь-якій сфері діяльності. Систематизація знань про педагогічне мислення в ході виконання вправи дозволяє звернути увагу студентів на професійний контекст цього поняття, на рефлексію його місця і ролі в процесі мислення, а також оперативну діагностику і корекцію додатковості властивостей і стилів власного професійного мислення.

Перспективи використання результатів дослідження. У подальшому науковий пошук варто спрямувати на розробку: авторської методики у вивченні інших навчальних дисциплін на факультетах фізичного виховання; набуття досвіду використання педагогічних ситуацій у самостійній роботі майбутніх фахівців фізичної культури; здійснення компаративного аналізу досліджуваної проблеми в зарубіжних країнах.

Література

1. Granatov G.G. Metod dopolnitelnosti v razvitii ponyatiy (pedagogika i psihologiya myshleniya): Monografiya /G.G. Granatov. – Magnitogorsk: MaGU, 2000. – 195 s.
2. Kraevskiy V.V. Kontseptualnost kursa pedagogiki kak uslovie formirovaniya u buduschih uchiteley konstruktivno-deyatelnostnoy pozitsii /V.V. Kraevskiy // Pedagogika kak nauka i uchebnyy predmet: Tez. dokl. Mezhdunar. nauch.- prakt. konf. Ch. 1. – Tula: TGPU, 2000. – 217 s.
3. Kulyutkin Yu.N. Psihologiya obucheniya vzroslyih /Yu.N. Kulyutkin. – М.: Prosveschenie, 1986. – 128 s.
4. Lihachev B.T. Pedagogika: Kurs lektsiy /B.T. Lihachev. – М.: Prometey, 1993. – 528 s.
5. Печко А.Н. Формування професійного мислення майбутніх учителів фізичної культури засобами педагогічних ситуацій: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / А. Н. Печко. – Житомир, 2015. – 20 с.
6. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: В 2 т. Т.1/ Сост. К.А. Абульханова-Славская, А.В. Брушлинский. – М.: Педагогика, 1989. – 488 с.

Корх-Черба О.В., Севастьяненко Л.В.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ ЗАСОБАМИ CHEERLEADING

Проаналізовано та узагальнено досвід розвитку cheerleading в Україні, розглянута класифікація змагальних програм cheerleading, яка має розгалужену систему, а також формує інтерес молоді до відвідування занять з фізичного виховання. Розкрито структуру змагальної програми, схарактеризовано два основні види програм: чер і данс. Cheer-програма містить акробатичні елементи, станти, піраміди, стрибки, кричалки, плакати, помпони та інші засоби, що закликають глядачів підтримувати команди. Данс-програма будується в основному, на елементах різних танцювальних стилів (джазу, фанку, хіп-хопу, рок-н-ролу, твісту та ін.), з використанням піруетів, стрибків, шпагатів та ін. (без кричалок і акробатики).

Ключові слова: фізичного виховання, студенти, cheerleading, класифікація, номінації, формування інтересу до занять з фізичного виховання.

Корх-Черба О.В., Севастьяненко Л.В. Формирование интереса студентов к учебным занятиям по физическому воспитанию в ВУЗах посредством cheerleading. В статье проанализирован и обобщен опыт учебной работы высших учебных заведений, направленный на формирование интереса студенческой молодежи к занятиям физическим воспитанием посредством черлидинга. Определена сущность, компоненты и принципы cheerleading в русле формирования физической культуры личности студентов в процессе физического воспитания. Раскрыта структура соревновательной программы, охарактеризованы два основных вида программ: чер и данс. Чер-программа содержит акробатические элементы, стант, пирамиды, прыжки, кричалки, плакаты, помпони и другие средства, призывающие зрителей поддерживать команды. Данс-программа строится в основном на элементах различных танцевальных стилей (джаза, фанка, хип-хопа, рок-н-ролла, твиста и др.), с использованием пируэтов, прыжков, шпагатов и др. (без кричалок и акробатики).

Ключевые слова: физическое воспитание, студенты, cheerleading, классификация, номинации, формирование интереса к занятиям по физическому воспитанию.

Korkh-Cherba O.V., Sevast'yanenko L.V. Formation of students' interest in the training sessions on physical education in high school through cheerleading. The article analyzes and summarizes the experience of the educational work of higher educational institutions, aimed at forming the interest of student youth in physical education. The essence, components and principles of cheerleading in the channel of formation of physical culture of the personality of students in the process of physical education are determined. Cheerleading in all forms of its activity contributes to the unilateral development of the personality of students, to the overall improvement of their organism. Strengthening of physical and spiritual forces, education of aesthetic taste, acquisition of skills of independent activity, formation of interest to a healthy way of life. The structure of the competitive program is disclosed, two main types of programs are characterized: cheer and dance. The cheer-program contains acrobatic elements, stunts, pyramids, jumps, chants, posters, pompons and other means calling spectators to support teams. Motions are one of the easiest skills for cheerleaders to perfect, but they are often overlooked in favor of more difficult skills, such as stunts. Cheerleaders with strong motion technique (the components that make up each individual movement) can improve the look of any cheer, chant, dance, jump, or stunt. Motions are important not only when cheering in front of a crowd; they're also crucial during tryouts and competitions, judges look for cheerleaders with sharp motions at the correct levels.

For fun variations, add body positions, dance moves, level changes, and ripples. This is a good drill to help cheerleaders practice hitting motions during dances or pomp routines, which are situations in which motions tend to be sloppy. Cheerleaders can enhance their motion technique. Motion technique is one of the easiest skills to refine and with practice, motions will improve. Motions should be executed in practice the same way they will be performed with perfection. Through continuous training of proper motion technique, hitting motions sharply and correctly becomes second nature, allowing cheerleaders to concentrate on other skills. Strong motion technique affects the overall impact of every cheerleading skill. The system of exercises of cheerleading can be used